

V Bruseli 2. februára 2026
(OR. en)

5928/26

**Medziinštitucionálny spis:
2025/0412 (NLE)**

ENV 84
CLIMA 42
SOC 46
ENER 41
ECOFIN 142
COMPET 136
RECH 36
EDUC 25
CULT 12

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	17. decembra 2025
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2025) 1026 final
Predmet:	OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Nový Európsky Bauhaus – od vízie k realizácii

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 1026 final.

Príloha: COM(2025) 1026 final

V Štrasburgu 16. 12. 2025
COM(2025) 1026 final

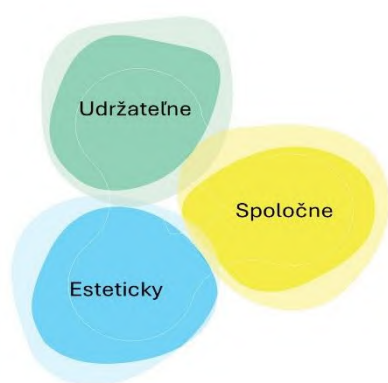
**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNE MU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Nový Európsky Bauhaus – od vízie k realizácii

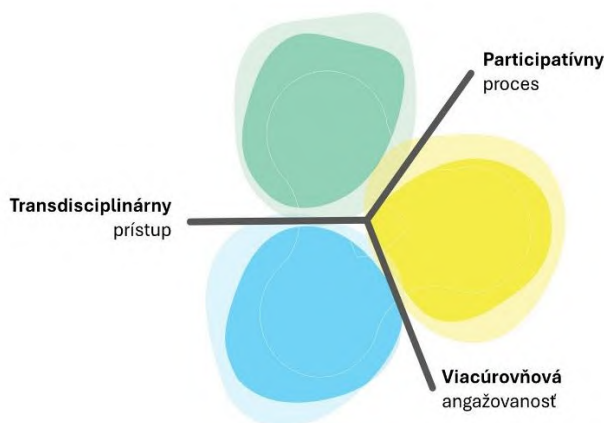
1. ÚVOD

Európski občania a podniky čelia výzvam nevídaného rozsahu a zložitosti: od geopolitických otrasov a bezpečnostných hrozieb na našom vlastnom kontinente až po trojitú planetárnu krízu, ako aj technologické zmeny a hrozby pre našu demokraciu a hodnoty. V týchto časoch neistoty je prirodzené, že občania pociťujú obavy, a preto je nevyhnutné **zabezpečiť predvídateľnosť a perspektívu, podporovať inovácie a vytvárať miesta, ktoré podporujú pocit spolupatričnosti, kvalitu života a pocit bezpečia.**

Práve to robí Nový európsky Bauhaus (ďalej len „NEB“). Projekt, ktorý v roku 2020 spustila predsedníčka Komisie Ursula von der Leyenová, **umožňuje ľuďom, komunitám a podnikom spoločne hľadať inovačné riešenia pre pozitívnu budúcnosť**, ktorá spája inklúziu, udržateľnosť a kvalitu života.

Hodnoty NEB

Zásady NEB

Cieľom NEB je priniesť konkrétnu zmenu v praxi pre ľudí a podniky, a to prostredníctvom inováčného, transformačného prístupu zdola nahor. Za päť rokov sa z neho stalo **hnutie s viac ako 700 projektmi v celej Európe a mimo nej, živá komunita** takmer 2 000 organizácií, ktoré oslovujú milióny ľudí, a sieť národných orgánov, ktoré fungujú ako prepojenie na miestnu úroveň. Rôzne projekty, ktoré boli v rokoch 2021 až 2025 skúmané, pilotne zavádzané a predvádzané, od demonštračných projektov štvrtí cenovo dostupného bývania až po urýchľovače digitalizácie stavebníctva, ako aj umelecká participácia v miestnych komunitách ukazujú, že inkluzívne, udržateľné a kvalitné zastavané prostredie je možné a má potenciál pritiahnuť občanov a posilniť odolnosť i konkurencieschopnosť.

Po získaní skúseností a poznatkov z minulých rokov prišiel **čas rozšíriť NEB a posunúť ho na ďalšiu úroveň ako silný katalyzátor prechodu na čistú energiu** a inovácie v Európe i mimo nej. V tomto oznámení sa uvádzajú politické ciele NEB na nasledujúce roky a poskytuje rámec pre konkrétne opatrenia na posilnenie inovácií, odolnosti a udržateľnosti. V záujme zvýšenia jeho vplyvu je k nemu pripojený návrh odporúčania Rady¹ pre členské štáty pri plnom dodržaní zásady subsidiarity.

NEB sa naďalej zameriava na zastavané prostredie. Je nevyhnutnou súčasťou každodenného života občanov, má obrovský potenciál zlepšiť kvalitu života, znížiť emisie, podporiť cenovú dostupnosť a zároveň zvýšiť konkurencieschopnosť našich priemyselných odvetví. **Štvrte potrebujú politické opatrenia, financovanie a technickú podporu na**

¹ COM(2025) 1027.

obnovu. Je potrebné prijať viac opatrení na budovanie zručností a rozširovanie cenovo dostupných riešení, ktoré môžu zvýšiť efektívne využívanie zastavaného priestoru v mestských a vo vidieckych oblastiach, zaviesť riešenia založené na biologických materiáloch, ako aj inovatívne materiály a techniky, **posilniť odolnosť a vytvoriť vedúce trhy** pre inovačné konkurencieschopné európske odvetvia. V nadchádzajúcich rokoch sa NEB rozšíri na ďalšie odvetvia, konkrétne na textilný a módnny priemysel.

Je potrebné lepšie využívať potenciál **spolupráce a multidisciplinárnych prístupov, a to aj prostredníctvom digitálnych nástrojov**, ako aj viac príležitostí a kapacít na spájanie výskumníkov, umelcov, orgánov, občanov a podnikov s cieľom spoločne vytvárať a realizovať vízie v praxi.

Po piatich rokoch od spustenia iniciatívy **Komisia a jej partneri posilnia NEB a rozšíria jeho komunitu** a budú propagovať a rozširovať tvorivé koncepcie a inovácie s cieľom lepšie opodstatniť kľúčové projekty. NEB bude ďalej **podporovať členské štáty pri zavádzaní prístupov inšpirovaných NEB** do vnútroštátnych politík bývania, plánov obnovy budov a rozhodnutí v oblasti priestorového plánovania v synergii s Programom EÚ pre mestá² a územnými nástrojmi politiky súdržnosti, ako aj s Európskym plánom pre cenovo dostupné bývanie³ a stratégiou pre bytovú výstavbu⁴, ktoré sa predkladajú spolu s týmto oznámením.

2. NEB AKO KATALYZÁTOR INOVÁCIE A PRECHODU NA ČISTÚ ENERGIU

Na základe dosiahnutých výsledkov sa v rámci NEB rozšíri **podpora pre podniky, inovátorov a komunity** v celej Európe i mimo nej určená na **inkluzívnu a udržateľnú transformáciu štvrtí a priemyselných odvetví, ktorá je založená na kvalite**. V súlade s plánom pre cenovo dostupné bývanie sa budú uprednostňovať cenovo dostupné riešenia a ponúkať priestory na spoluprácu, ako aj nástroje založené na dôkazoch, aby sa mohli odborníci, výskumníci, používatelia, komunity a podniky stretávať a spolupracovať na vytváraní inovačných riešení s najvyššou hodnotou. Zriadi sa Akadémia NEB, ktorá bude základnou štruktúrou Nového európskeho Bauhausu, a jej cieľom bude zlepšiť **odbornú prípravu, rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností rôznych aktérov v ekosystéme stavebníctva**, poskytovať **sandboxy pre inovačné riešenia** a podporovať startupy ponúkajúce riešenia, ktoré sú súčasťou hodnôt NEB. Nástroj NEB bude podporovať excelentný výskum, ako aj rozširovanie inovácií a demonštračných projektov. V synergii so stratégiou EÚ pre biohospodárstvo⁵ NEB prispeje aj k urýchleniu zavádzania obehových a biologických materiálov a metód výstavby, čím sa vytvoria nové vedúce trhy a posilní konkurencieschopnosť Európy.

Osvedčené postupy NEB v oblasti obehových a biologických riešení

- ❖ **TOVA (ES):** výstavba architektonických konštrukcií zo stabilizovanej nabíjanej zeme postavené pomocou žeriavovej 3D tlačiarne WASP, ktoré sa dajú dokončiť za niekoľko týždňov, pričom produkujú nulový odpad a takmer nulové emisie uhlíka [Cena NEB 2023].
- ❖ **NEBourhoods:** revitalizácia mníchovskej štvrte zo 70. rokov 20. storočia vytvorením priestorov so zmiešaným využitím, silnejšími komunitnými väzbami a s energetickými riešeniami, ako sú solárne moduly/clony [Horizont Európa].

² EUR-Lex – 52025DC0739 – SK – EUR-Lex.

³ COM(2025) 1025.

⁴ COM(2025) 991.

⁵ COM(2025) 960 final.

- ❖ **Panelka 2.0 (TEPLO):** podpora obnovy Ukrajiny prostredníctvom obehovej obnovy s recyklovanými a biologickými materiálmi, energeticky účinnými riešeniami a posilnením postavenia komunity [LIFE].

TOVA ©GregoriCivera – © NEBBourhoods – © TEPLO

2.1 Zlepšenie obehovosti, udržateľnosti a inovácie v zastavanom prostredí

2.1.1. Podpora inovačných a udržateľných riešení

S cieľom podporiť prechod ekosystému stavebníctva na nízkouhlíkové, obehové a biologické riešenia sa v rámci projektov NEB v uplynulých rokoch experimentovalo s **novými riešeniami pre odvetvie stavebníctva**, ako je modulárna výstavba, energeticky efektívny dizajn a dizajn efektívne využívajúci vodu, ako aj biologické, recyklované a inovatívne materiály. Skúmali a testovali sa techniky udržateľnej výstavby ako automatizovaná a robotizovaná výstavba, 3D tlač, biogénne ukladanie uhlíka v budovách, aplikácie umelej inteligencie pre dizajn, ako aj prefabrikovaná a modulárna výstavba, ktoré často vyvíjajú MSP.

V záujme posilnenia hospodárskej odolnosti a realizácie transformačnej Dohody o čistom priemysle sa v rámci NEB **posilnia príležitosti, ktoré poskytuje obehové hospodárstvo a biohospodárstvo**, podporia trhy s inovatívnymi materiálmi a metódami výstavby, využívanie udržateľnej a cenovo dostupnej energie, vody a riešení mobility, ako aj digitálne technológie, údaje a dôveryhodná umelá inteligencia. V rámci NEB sa bude propagovať **výskum, rozširovanie a zavádzanie inovačných riešení efektívne využívajúcich zdroje**, budú sa podporovať podniky pri vývoji prototypov nových nákladovo efektívnych prístupov, ktoré možno rozšíriť, ako aj nové a rozšírené normy pre dekarbonizovaný a obehový dizajn s pozitívnym vplyvom na prírodu. Okrem toho sa budú podporovať **komunity, ktoré budú slúžiť ako centrá inovácií** a riešení zdola nahor pre prechod na čistú energiu, prispôbených miestnym potrebám a kapacitám. Uprednostňovaním inovácií, zručností a konkurencieschopnosti priemyslu prispeje NEB k tomu, aby sa Európa stala globálnym lídrom v oblasti vysokokvalitných, udržateľných a cenovo dostupných riešení.

Na uskutočnenie transformácie nebude stačiť len verejné financovanie. Projekty NEB ukazujú, že do integrovaných riešení sa dá bezpečne investovať, pretože rozvíjajú akceptáciu občanov a zapojenie koncových používateľov, čo vedie k atraktívnemu prostrediu a životaschopným miestnym hospodárstvám. Nástroje ako InvestEU by mohli pomôcť mobilizovať ďalšie súkromné investície. Európska komisia v spolupráci s Európskou investičnou bankou (EIB) vypracovala **investičné usmernenia NEB⁶** s cieľom poskytnúť investorom a projektantom osvedčené postupy a záruky kvality na podporu spoločensky prospešných investícií, ktoré transformujú budovy, verejné priestory a štvrte v súlade s hodnotami NEB. Na základe týchto usmernení Komisia prostredníctvom Akadémie NEB

⁶ *NEB Investment Guidelines (Investičné usmernenia NEB) – Nový európsky Bauhaus – Európska únia.*

zintenzívni činnosť a uľahčí **zosúladienie koncepcií NEB a zdrojov financovania** vrátane inovačných modelov financovania.

Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT) a jeho **znalostné a inovačné spoločenstvá (ZIS)** majú vďaka spojeniu inovácií, zakladania podnikov a odbornej prípravy dobré predpoklady na podporu transformačného a transdisciplinárneho charakteru NEB. Jeho cieľom je najmä **podporovať podnikateľov a MSP** v odvetviach súvisiacich s NEB – ako je stavebníctvo, dizajn, móda, remeslá, agropotravinárstvo, výroba, energetika a mobilita – pri uvádzaní ich nápadov na trh.

Komisia:

- **vypracuje značku NEB na ocenenie projektov a postupov NEB** a ich zviditeľnenie u potenciálnych realizátorov a investorov,
- **bude financovať vývoj demonštračných projektov NEB pre inovačné riešenia**, ako napríklad využívanie vertikálnych priestorov, prispôbenie prefabrikovaných modulárnych stavebných komponentov v masovom meradle, sociálne infraštruktúry v štvrtiach, medzigeneračné štvrte alebo riešenie bezdomovectva,
- bude podporovať členské štáty, aby v rámci politiky súdržnosti vypracovali **v každom členskom štáte jeden vlajkový projekt NEB**,
- **bude podporovať podnikateľov a MSP** v odvetviach súvisiacich s NEB, najmä **prostredníctvom EIT**, tým, že im pomôže získať prístup k financovaniu na obchodné zhodnotenie a rozšírenie nových riešení,
- bude prostredníctvom zložky zavádzania do praxe v rámci nástroja NEB **podporovať odvetvia relevantné pre NEB** – stavebníctvo, dizajn, módu, remeslá, agropotravinárstvo, výrobu, energetiku a mobilitu – pri zavádzaní a rozširovaní inovatívnych metód, procesov a postupov NEB, v ktorých sa spája udržateľnosť, inklúzia a kvalita,
- **pôjde príkladom** a bude uplatňovať prístup NEB pri výstavbe alebo obnove budov Komisie, pričom sa inšpiruje príkladom budúcej **budovy JRC s čistou kladnou bilanciou energie v Seville** a **budovy občianskeho fóra JRC v Geeli**, a bude ho propagovať v iných inštitúciách EÚ, ako aj v národných a miestnych inštitúciách.

Budúca budova JRC v Seville, postavená podľa hodnôt a zásad NEB – © Playtime

2.1.2. Inkluzívna, udržateľná a kvalitná transformácia štvrtí

Miestne komunity a štvrte sú čoraz viac vystavené **zmene klímy, strate biodiverzity, nedostatku vody a rizikám spôsobeným človekom**, ako sú suchá, prírodné požiare, povodne

a nedostatok vody, a zostávajú vystavené znečisteniu vrátane znečisťujúceho vykurovania⁷, čím sa zhoršuje hospodárska bezpečnosť, prehlbujú sociálne nerovnosti a nerovnosti v oblasti zdravia⁸ a ohrozuje sa európsky *spôsob života*. Je naliehavo potrebné vykonať v praxi Európsku zelenú dohodu a Dohodu o čistom priemysle prostredníctvom spravodlivej transformácie. Znamená to poskytovať cenovo dostupné riešenia všetkým občanom a zvyšovať odolnosť a pripravenosť štvrtí na krízy pri súčasnom rešpektovaní európskej kultúrnej rozmanitosti a miestneho dedičstva.

V rámci NEB sa **podporí miestne orientovaná transformácia, ktorou sa zvýši pripravenosť ľudí a komunít** na riziká súvisiace s klímou a prírodné katastrofy, a to v súlade s Európskou stratégiou únie pripravenosti⁹, ako aj postupné odstraňovanie závislosti od fosílnych palív prostredníctvom udržateľnej, efektívnej mobility a výroby i spotreby energie v našom bytovom fonde. Komisia už podporuje posilňovanie postavenia občanov pri projektoch obnovy a adaptácie na zmenu klímy, napr. prostredníctvom misií EÚ zameraných na klimaticky neutrálne a inteligentné mestá a na adaptáciu na zmenu klímy, ako aj prostredníctvom iniciatívy Obnova pod vedením občanov¹⁰. Experimentovanie s NEB a spoločne koncipované riešenia môžu preukázať účinnosť **priestorového plánovania, ktoré zahŕňa nízkouhlíkové riešenia, riešenia efektívneho využívania vody, odolnosti v oblasti vody a riešenia blízke prírode**, ako aj **sociálne inovácie**, čím sa komunity stanú bezpečnejšími, zdravšími a odolnejšími.

Obnova alebo renovácia budov¹¹, najmä v kombinácii so sociálnymi postupmi, ako je zmiešané využívanie, výmena bytov alebo medzigeneračné bývanie, **môže pomôcť zabezpečiť cenovo dostupné a udržateľné bývanie pre všetkých**, spomaliť rozrastanie miest a stratu priepustnosti pôdy, podporiť sociálnu súdržnosť a akceptáciu a zároveň chrániť naše kultúrne dedičstvo. V rámci NEB sa využije potenciál nevyužívaného a nedostatočne využívaného zastavaného prostredia, pričom sa **uprednostní lepšie využitie existujúcich budov** pred ich demoláciou a novou výstavbou a prispeje k **pilotnému projektu nástroja na koordináciu v oblasti konkurencieschopnosti** pre industrializované stavebníctvo. Verejné obstarávanie, podporované transparentnými kritériami, môže byť takisto dôležitým katalyzátorom zavádzania udržateľných postupov a výrobkov pre štvrte.

Komisia:

- bude podporovať komunity v ich úsilí o posilnenie **odolnosti voči prírodným katastrofám vrátane prevencie kríz a pripravenosti na krízy a pri obnove a rekonštrukcii po katastrofách** financovaním integrovaných iniciatív zdola nahor, ako sú inovačné riešenia blízke prírode, riešenia efektívneho využívania vody a riešenia orientované na kultúru,
- zabezpečí budovanie kapacít, vývoj nástrojov a výmenu osvedčených postupov v oblasti **prispôsobovania budov** prírodným katastrofám vrátane **povodní**¹²,

⁷ Pozri EEA 2025: *EU Heating and Cooling Systems Drive Air Pollution, Urgent Action Needed* (Vykurovacie a chladiace systémy EÚ spôsobujú znečistenie ovzdušia, je potrebné urýchlene konať).

⁸ Pozri *European Environment and Health Atlas* (Európsky atlas životného prostredia a zdravia).

⁹ Pozri Stratégiu únie pripravenosti [JOIN(2025) 130 final].

¹⁰ Domovská stránka – *Citizen-led renovation* (Obnova pod vedením občanov) – Európska komisia.

¹¹ „Renovácia“ zahŕňa zmeny pôdorysu alebo funkcie na nové využitie, ktoré sa zvyčajne nezahŕňajú do obnovy, v súlade s normami stanovenými Európskym výborom pre normalizáciu (CEN).

¹² Pozri technické usmernenie na úrovni EÚ o adaptácii budov na zmenu klímy.

zmierňovania rizika prírodných požiarov¹³, obnovy mestských ekosystémov¹⁴, ako aj v oblasti komplexného posúdenia rizík a hrozieb,

- bude podporovať **analytiku s podporou umelej inteligencie s cieľom umožniť rozhodovanie na základe údajov**, aby bolo možné predvídať výzvy a spoluvytvárať inteligentnejšie priestorové plánovanie¹⁵, ako aj zavádzať miestne digitálne dvojčatá na rekonštrukciu a poskytovať orgánom nástroje s podporou umelej inteligencie na transparentné riadenie stavebných projektov¹⁶,
- podporí **udržateľnosť a efektívnosť zastavaného prostredia** poskytnutím spoločnej metodiky¹⁷ a dôkazov o dekarbonizácii budov a usmernení o uprednostňovaní efektívneho využívania zastavaného prostredia¹⁸,
- **bude podporovať postupy verejného obstarávania, ktoré umožňujú udržateľné, inkluzívne a kvalitné riešenia**, najmä pomocou programu Európskej rady pre inovácie (EIC) pre inovačné obstarávanie, a usilovať sa o podporu obstarávania udržateľných riešení prostredníctvom **nadchádzajúcej revízie smernice o verejnom obstarávaní**,
- financovať zo zložky výskumu a inovácie nástroja **NEB výskum a inovácie v oblasti revitalizácií štvrtí** prostredníctvom dizajnu zameraného na udržateľnosť a inklúziu.

2.2 Posilnenie postavenia občanov prostredníctvom participatívnych procesov s cieľom budovať demokratické, inkluzívne a odolné štvrte

Participácia predstavuje kľúčovú zásadu NEB. Ako je vymedzené v kompase NEB¹⁹, participáciou sa rozumie miera zapojenia komúní, ktorých sa projekt týka, do jeho koncipovania, prijímania rozhodnutí, realizácie a validácie. **Odolnosť európskych štvrtí v konečnom dôsledku závisí od schopnosti zapájať komunity** a slúžiť všetkým občanom. Transdisciplinárne prístupy a metodiky koncipovania založené na dôkazoch, ktoré spájajú odborné znalosti rôznych zainteresovaných strán a disciplín, sú nielen reprezentatívnejšie a súdržnejšie s potrebami občanov, ale **budujú aj dôveru, právnu istotu pre realizátorov projektov, zvyšujú akceptáciu a posilňujú sociálnu štruktúru.** Inkluzívne verejné priestory takisto zohrávajú kľúčovú úlohu pri uľahčovaní sociálnych väzieb, podpore rovnosti vo všeobecnosti, rodovej a medzigeneračnej spravodlivosti, vytváraní pocitu spolupatričnosti a v konečnom dôsledku pri podpore demokracie zdola²⁰.

Osvedčené postupy NEB na posilnenie miestnej demokracie a prepojenie komúní

¹³ Komisia začiatkom roka 2026 predloží Európsku stratégiu prevencie prírodných požiarov.

¹⁴ Pozri článok 8 nariadenia (EÚ) 2024/1991 o obnove prírody.

¹⁵ <https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/ldttoolbox?etrans=sk>.

¹⁶ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/news/digital-twin-reconstruction-ukraine>.

¹⁷ Pozri rámec Únie pre národný výpočet potenciálu globálneho otepľovania počas životného cyklu: delegované nariadenie Komisie, ktorým sa mení príloha III k smernici (EÚ) 2024/1275, C(2025) 8723 – PE/2025/8966.

¹⁸ Na základe štúdií Komisie: *Conversion of offices into affordable housing* (Premena kancelárií na cenovo dostupné bývanie), *Sufficiency in the built sector* (Dostatočnosť v stavebnom sektore) a efektívnejšieho využívania fondu budov (výsledky v polovici roka 2027).

¹⁹ *Use the Compass* (Používanie kompasu) – Nový európsky Bauhaus – Európska únia..

²⁰ Ako sa zdôrazňuje v dokumente *JRC Science for Policy Brief on Public Spaces* (Vedecká správa JRC na účely politickej správy o verejných priestoroch).

- ❖ **NEB-STAR:** vytváranie modelov riadenia a financovania s cieľom opätovne využívať budovy, predchádzať gentrifikácii a demokratizovať mestský rozvoj [Horizont Európa].
- ❖ **SOFTAcademy:** obnova panelových bytových domov zo sovietskej éry v Tallinne s holistickým prístupom na úrovni štvrte [EFRR].
- ❖ **Oživenie priestorov pre neurodiverznú verejnosť:** pomoc orgánom verejnej moci v Barcelone pri zlepšovaní detských ihrísk a verejných priestorov pre deti s autizmom [komunita EIT NEB].

© NEB STAR – SOFTAcademy © SvenZacek – ©ASDpublics

Komisia má v úmysle **využiť transformačný potenciál NEB na podporu miestnej demokracie**, boj proti rastúcej polarizácii v našich spoločnostiach a posilnenie postavenia komunit, ako aj miestnych verejno-súkromných partnerstiev. Cieľom NEB je posilniť kapacity orgánov verejnej moci a zainteresovaných strán **pri začleňovaní skutočných participatívnych a transdisciplinárnych postupov do procesov koncipovania a rozhodovania** o projektoch miestneho rozvoja, a tým umožniť občanom spoluvytvárať svoje budúce štvrte prispôbené miestnym potrebám. Podporí **miestnu transformáciu prostredníctvom experimentovania, a to aj pomocou nástrojov digitálnej a virtuálnej reality** pre občanov a odborníkov, aby mohli spoločne koncipovať, spoluvytvárať a spravovať inkluzívne, krásne a udržateľné prostredie na život.

V rámci NEB sa vyvíjajú a poskytujú inovačné nástroje na **podporu demokratických participatívnych procesov na miestnej úrovni**, čím sa prispieva k realizácii cieľov Európskeho štítu na obranu demokracie v praxi²¹. Slúži ako **katalyzátor na posilnenie postavenia občanov pri miestnej transformácii**, a to aj v bývalých priemyselných a hnedouhoľných regiónoch a v znevýhodnených prímestských oblastiach. **Kompas NEB a súbor nástrojov NEB²² pomáhajú občanom a komunitám** formovať vlastné prostredie na život prostredníctvom postupného prístupu k participácii, spoluprotvorbe a angažovanosti. V rámci **23 vlajkových demonštračných projektov NEB²³** sa spoločne s obyvateľmi revitalizovalo viac ako 90 štvrtí a vyvinuli sa nástroje na demokratizáciu územného plánovania.

Komisia:

²¹ EUR-Lex – 52025JC0791 – SK – EUR-Lex.

²² NEB Toolbox (Súbor nástrojov NEB).

²³ Projekty vyplývajúce z prvej vlny výziev NEB v rokoch 2021 – 2022 v rámci rôznych programov financovania EÚ.

- rozšíri **demokratické koncipovanie a spoluzodpovednosť občanov za procesy obnovy miest a vidieka** pomocou **digitálnych platforiem, virtuálnej reality a pohlcujúcich digitálnych prostredí** v rámci projektov miestnych digitálnych dvojčiat a CitiVERSE²⁴,
- vyhlási súťaž NEB „**Boost for Small Municipalities**“ za rok 2026 s cieľom odmeniť kľúčových miestnych aktérov za ich prínos k budovaniu inkluzívnej a udržateľnej spoločnosti,
- ako súčasť **Európskeho štítu na obranu demokracie a príspevok k budúcej stratégii EÚ pre medzigeneračnú spravodlivosť** podporí miestnu demokraciu prostredníctvom inovatívnych prístupov k angažovanosti komúní, medzigeneračných prepojení a inkluzívnych verejných priestorov,
- **podporí orgány verejnej moci pri koncipovaní a vykonávaní participatívnych procesov** v rámci transformácií štvrtí využitím Kompetenčného centra EÚ pre participatívnu a deliberatívnu demokraciu²⁵ v spojení s európskymi panelovými diskusiami občanov a platformou na zapojenie občanov²⁶.

2.3 Využitie transformačnej sily vzdelávania, umenia a kultúry na podporu tvorivosti a inovácií pri miestnej transformácii

Kultúra a umenie predstavujú základný prvok dobrého životného pocitu jednotlivcov a komúní a majú silu uvoľniť kreativitu a inovácie. Sú základom občianskych štruktúr, ktoré podporujú empatiu, toleranciu, medzigeneračnú spravodlivosť a sociálnu súdržnosť.

Priestorový dizajn a architektúra sú nevyhnutnou súčasťou skutočne transdisciplinárnej reakcie na sociálne požiadavky a environmentálne výzvy. **Kvalita dizajnu zvyšuje akceptáciu a financovanie.** Dizajnéri, architekti a umelci, ktorí do svojich projektov začlenia udržateľnosť, inklúziu a kvalitu, získajú finančnú podporu aj akceptáciu zo strany komunity, pretože v konečnom dôsledku vytvárajú kreatívne, zmysluplné a trvalé riešenia, ktoré sú cenovo dostupné, nákladovo efektívne a pôsobia ako pamiatky miestnej kultúry a histórie. Ako sa uvádza v Kultúrnom kompase pre Európu²⁷, NEB je dôležitou iniciatívou na podporu **spoločnej kultúry architektúry a dizajnu a na investovanie do kvalitného bývania** pre všetkých.

Osvedčené postupy NEB ilustrujúce silu umenia, kultúry, vzdelávania a výskumu

- ❖ **Bauhaus of the Seas Sails:** zapojenie umelcov s cieľom zdôrazniť hodnotu oceánu a prepojenie pobrežných a vnútrozemských vodných komúní prostredníctvom kultúrnych priestorov [Horizont Európa].
- ❖ **Bauhaus4EU:** aliancia európskych univerzít je hnacou silou regionálnej transformácie NEB prostredníctvom obnovy kampusov, živých laboratórií a transdisciplinárnych študijných programov [Erasmus+].

²⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/factpages/citiverse>.

²⁵ *Participatory Democracy* (Participatívna demokracia).

²⁶ Platforma na zapojenie občanov – Platforma na zapojenie občanov.

²⁷ EUR-Lex – 52025DC0785 – SK – EUR-Lex.

- ❖ **Cultuur&Campus:** obnova pamiatkovo chránenej budovy v Rotterdame na multifunkčné vzdelávacie centrum s využitím umeleckých nástrojov na zapojenie obyvateľov a zdokumentovanie príbehov [Horizont Európa].

© Bauhaus of The Sea Sails – © Bauhaus4EU – © Cultuur&Campus

Vzdelávanie a kultúra sú kľúčom k zvyšovaniu povedomia o výhodách holistických a exploratívnych prístupov v kombinácii s metodikami koncipovania založenými na dôkazoch. Komisia bude podporovať **hodnoty NEB v školách** v celej Európe prostredníctvom koalície Education4Climate²⁸ a svojho úsilia v oblasti školského vzdelávacieho prostredia zameraného na udržateľnosť²⁹.

Komisia bude takisto podporovať opatrenia na prekonanie bariér medzi umením, vedou a priemyslom, keďže projekty NEB preukazujú, že **začlenenie umelcov do technologického a vedeckého prostredia a naopak** môže podnietiť spoluprácu, ktorá mení paradigmy a vedie k inováciám a ku konkrétnym výsledkom. V synergii s opatreniami oznámenými v rámci projektu Kultúrny kompas pre Európu sa bude v rámci NEB posilňovať **interakcia medzi profesionálnymi pôsobiacimi v kultúre, umelcami a akademickými pracovníkmi s aktérmi z priemyselných odvetví a stavebníctva** s cieľom poskytnúť nové perspektívy, predstaviť si alternatívnu budúcnosť a spoluvytvárať netradičné a perspektívne riešenia na obnovu štvrtí.

V súlade so **závermi Rady** z roku 2021 o kultúre, vysokokvalitnej architektúre a zastavanom prostredí ako kľúčových prvkoch iniciatívy Nový európsky Bauhaus³⁰ Komisia podporuje participatívny prístup k zastavanému prostrediu založený na kultúre, dôkazoch a kvalite, najmä podporou zavádzania **systému kvality Baukultur z Davosu**³¹ a odporúčaní expertnej skupiny členských štátov pre vysokokvalitnú architektúru a zastavané prostredie pre všetky³².

Komisia a jej partneri:

- predložia Rade a Európskemu parlamentu návrh na **posilnenie Európskych hlavných miest kultúry** spôsobom, ktorý bude v synergii s hodnotami a so zásadami Nového európskeho Bauhausu,

²⁸ <https://education-for-climate.ec.europa.eu/community/>.

²⁹ *Greening schools: New report on school learning environments for sustainability* (Ekologizácia škôl: nová správa o školskom vzdelávacom prostredí pre udržateľnosť) | Európska platforma školského vzdelávania.

³⁰ 2021/C 501 I/03.

³¹ *Davos Baukultur Quality System* (Systém kvality Baukultur z Davosu).

³² Domovská stránka – *Towards a shared culture of architecture* (Smerom k spoločnej kultúre architektúry) – EAC.

- zriadia **laboratórium NEB Ocean Lab na posilnenie spolupráce v oblasti morského prostredia** a prispievanie k iniciatíve EÚ na pozorovanie oceánov³³,
- zapoja mladých ľudí do ochrany európskeho dedičstva, ako aj do obnovy miest a vidieka prostredníctvom **cesty NEB v rámci programu DiscoverEU**,
- podporia **rezidenčné pobyty umelcov NEB** prostredníctvom iniciatívy Kultúra hýbe Európou.

3. UMOŽŇUJÚCE FAKTORY

3.1 Komunita NEB a participácia na miestnej úrovni

NEB sa rozrastá vďaka úsiliu **takmer 2 000 verejných a súkromných členov**, od miestnych až po medzinárodné organizácie z celej Európy i mimo nej, ktoré sa zaoberajú rôznymi oblasťami, ako je kultúra, vzdelávanie, architektúra, kultúrne dedičstvo, lesné hospodárstvo, stavebníctvo, bývanie a móda, a prostredníctvom Festivalu NEB a cien NEB oslovuje milióny občanov a podnikov.

Komisia môže prispieť svojou časťou, je to však len jeden diel skladačky. **Komunita NEB sa aktívne zapája do činností**: od miestnych systémov financovania cez stavebné normy zosúladené s NEB až po magisterské a doktorandské programy NEB. Pôsobí ako skutočný motor iniciatívy a multiplikátor financovania a podpory EÚ, čo umožňuje replikovať a rozširovať osvedčené riešenia NEB.

Výmena poznatkov a osvedčených postupov je kľúčová najmä vtedy, keď je potrebná ďalšia transformácia a zrýchlenie, často na realizáciu na miestnej úrovni. V rámci NEB sa spustí **pilotný projekt pre mestá na výmenu riešení týkajúcich sa odolnosti zastavaného prostredia** proti zmene klímy a prírodným katastrofám. Komunita NEB bude spájať zainteresované strany s cieľom spoluprevádzať, vyvíjať prototypy a testovať nástroje a riešenia na transformáciu, najmä prostredníctvom svojich **inovačných laboratórií**. V laboratóriách NEB sa v súčasnosti realizuje osem projektov, ktoré sa zaoberajú širokou škálou tém – od verejnej infraštruktúry na Ukrajine³⁴ cez zelenú transformáciu v podunajskej oblasti³⁵ až po transeurópsky modernizmus³⁶ – a vznikajú nové projekty, najmä s cieľom priniesť riešenia v oblasti cenovo dostupného bývania.

Na základe týchto skúseností sa Komisia snaží **rozšíriť a diverzifikovať komunitu NEB**, prilákať nových členov z rôznych odvetví, skupín a oblastí politiky, zvýšiť angažovanosť a informovať o príslušných politikách. Komisia bude **optimalizovať využívanie digitálnych nástrojov na uľahčenie interakcie a spolupráce**, najmä na regionálnej a miestnej úrovni a úrovni verejno-súkromných partnerstiev, a na uľahčenie a urýchlenie výmeny osvedčených postupov a údajov založených na dôkazoch. Bude sa usilovať o synergie a maximalizovať spoluprácu so súvisiacimi iniciatívami, najmä začlenením **hodnôt a zásad NEB do Dohovoru primátorov a starostov, Európskeho klimatického paktu a Dohody o zelených mestách**.

³³ Vlajková akcia oznámená v Európskom oceánskom pakte.

³⁴ *Public Infrastructure for Ukraine* (Verejná infraštruktúra pre Ukrajinu) – Nový európsky Bauhaus – Európska únia.

³⁵ *NEB Lab: New European Bauhaus on the Danube* (Laboratórium NEB: Nový európsky Bauhaus na Dunaji) – Nový európsky Bauhaus.

³⁶ *European Triennial of Modernism (ETOM)* [Európske trienále modernizmu (ETOM)] – Nový európsky Bauhaus.

Komisia a komunita NEB:

- **zriadia sieť miestnych ambasádov NEB v EÚ** v spolupráci s miestnymi pobočkami NEB, prípadne s centrami Europe Direct,
- **zriadia laboratórium NEB pre cenovo dostupné bývanie** s cieľom zhromažďovať osvedčené postupy v oblasti riešení dostupného bývania so zameraním na prefabrikovanú výstavbu a zahusťovanie v synergii s Alianciou EÚ pre bývanie,
- **zvýšia zapojenie zainteresovaných strán a výmenu osvedčených postupov prostredníctvom Festivalu NEB**, ktorý sa koná **každé dva roky** a zameriava sa na prioritné témy ako bývanie a demokracia, a prostredníctvom ďalších relevantných podujatí, ako je **Európska noc výskumníkov**,
- **propagujú ceny NEB** s cieľom oceniť osvedčené postupy a zvýšiť povedomie o inovačných riešeniach a vytvoriť **osobitné ceny** za odolnosť v oblasti vody (2026) a za inovatívne študentské ubytovanie (2027),
- **poskytnú regiónom a mestám spoločný priestor na spoluprácu a spoločné učenie** sa prostredníctvom projektu „**Experimentálna cesta transformácie územia NEB**“³⁷ a následného **pilotného projektu s mestami** zameraného na odolnosť zastavaného prostredia,
- **zabezpečia synergie a spoluprácu medzi členmi komunity NEB a budúcou Alianciou EÚ pre bývanie.**

3.2 Akadémia NEB: znalosti, zručnosti, inovácie a financovanie

K NEB už začala aktívne prispievať široká škála univerzít a kompetenčných centier s cieľom podporiť výskum, presadzovať nové modely vzdelávania a odbornej prípravy a prepojiť znalosti s obchodnými aplikáciami. V roku 2022 Európska komisia spustila Akadémiu NEB³⁸ pre zručnosti v oblasti udržateľného stavebníctva, ktorá združuje výskumníkov a odborníkov s cieľom urýchliť zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu pracovníkov v ekosystéme stavebníctva. **Akadémia NEB sa stane základnou infraštruktúrou** pre znalosti a výskum, bezpečné experimentovanie a inovácie a rozvoj zručností, pričom bude predstavovať dynamické prepojenie, ktoré zabezpečí, že všetky znalosti získané v rámci nástroja NEB pre výskum a inovácie budú smerovať k činnostiam zameraným na zvyšovanie kvalifikácie, budovanie kapacít a aplikované inovácie.

Akadémia NEB bude mať tri ciele:

3.2.1 Budovanie kapacít a rozvoj zručností

Akadémia NEB bude ako rámec pre odbornú prípravu, budovanie kapacít a rozvoj zručností podporovať systémové zmeny vo všetkých odvetviach. V rámci nej sa **poznatky z výskumu premietnu do praktických zručností, vypracujú sa rámce odbornej prípravy a vzdelávacie cesty** pre pracovnú silu, orgány verejnej moci a MSP a posilní sa pedagogická kvalita, súdržnosť a certifikácia odbornej prípravy súvisiacej s NEB v celej Európe. Osobitná pozornosť sa bude venovať MSP a kvalifikovaným pracovníkom, pričom sa uznáva, že prechod Európy na čistú energiu závisí od silného produktívneho hospodárstva a od umožnenia inovácie a konkurencieschopnosti menších subjektov. Bude podporovať **zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu pracovnej sily v ekosystéme stavebníctva**, najmä v oblasti

³⁷ *Preparatory Action (2024-2026) – Innovation for place-based transformation* [Prípravná akcia (2024 – 2026) – Inovácie pre miestne orientovanú transformáciu].

³⁸ *NEB Academy (Akadémia NEB) – Nový európsky Bauhaus – Európska únia.*

stavebníctva založeného na biologických a prírodných materiáloch, rozširovať svoju značku na vysokokvalitné kurzy a prepájať špičkový výskum a odborníkov. To bude zahŕňať podporu učňovskej prípravy a odbornej prípravy zameranej na mladých ľudí. Bude podporovať aj využívanie **digitálnych nástrojov na optimalizáciu zdrojov, efektívnosť a rozhodovanie na základe údajov** v súlade s cieľmi digitálneho desaťročia a na základe webového portálu Mestá EÚ ako spoločného prístupového bodu k nástrojom a iniciatívam EÚ na podporu miestnej transformácie.

V širšom rámci únie zručností bude Akadémia NEB prispievať aj k rozvoju **informovanosti pre oblasť zručností** na úrovni EÚ, a to podporou Európskeho monitorovacieho strediska pre výstavbu³⁹, Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie⁴⁰, budúceho Európskeho monitorovacieho strediska zručností a rozsiahleho partnerstva v oblasti stavebníctva⁴¹. Prispeje aj k iniciatíve Build Up Skills⁴², ktorá podporuje energetickú obnovu budov prostredníctvom národných platforiem zručností vo všetkých členských štátoch.

3.2.2 Znalosti a výskum

NEB predstavuje **praktické experimenty v oblasti miestnej transformácie** a prináša dôkazy o kultúrnych, spoločenských a environmentálnych prínosoch obnovy a spoločného koncipovania štvrtí. Vedecká komunita prejavila veľký záujem o výskum metód a vplyvov takéhoto integrovaného prístupu, pričom v súčasnosti existuje ekosystém doktorandských a magisterských programov zameraných na NEB, ako aj vedecké publikácie vznikajúce v rámci projektov NEB, ako sú napríklad vlajkové demonštračné projekty alebo Aliancia Akadémie NEB. Stále však ide o veľmi fragmentované prostredie, a preto má obmedzený vplyv, pokiaľ ide o testované koncepcie ponúkané na replikovanie **komunitám, odborníkom, miestnym orgánom, podnikom a iným zainteresovaným stranám**.

Prostredníctvom prístupu založeného na dôkazoch a využívaním digitálnych príležitostí bude Akadémia NEB podporovať odborníkov, profesionálov, podniky a orgány pri začleňovaní hodnôt a zásad NEB do ich iniciatív a optimalizovať uchovávanie, výmenu a posudzovanie údajov a dôkazov o osvedčených postupoch. **Znalosti získané prostredníctvom experimentov a metodík koncipovania založených na dôkazoch** sa zhromaždia a sprístupnia, čím sa poskytnú údaje a úspešné koncepcie na využívanie a zavádzanie najúspešnejších experimentov NEB v praxi. **Centrum NEB pre výsledky a vplyv**⁴³ bude zhromažďovať, analyzovať a zdieľať získané poznatky a nástroje.

3.2.3 Rozvoj podnikania

Komisia vyvinula rôzne nástroje, ktoré pomáhajú predkladateľom projektov pri koncipovaní a realizácii projektov NEB⁴⁴. Akadémia NEB bude **podporovať MSP, startupy a kreatívnych odborníkov** prostredníctvom poradenských služieb a súborov nástrojov, ktoré umožnia experimentovanie a skúšanie koncepcií NEB. Na základe riešení vyvinutých v laboratóriách NEB a prostredníctvom projektov financovaných EÚ vytvorí Akadémia NEB cesty pre komunitné a interdisciplinárne inovácie, ktoré sa budú rozvíjať, replikovať a dostávať na trh, napríklad presunutím inovačných biologických materiálov z laboratória do praxe pri výstavbe a obnove budov. NEB bude v praxi pôsobiť ako katalyzátor, ktorý umožňuje vykonávanie právnych predpisov EÚ o obehovom hospodárstve a prechode na čistú energiu

³⁹ [European Construction Observatory \(ECO\)](#) [Európske monitorovacie stredisko pre výstavbu (ECO)].

⁴⁰ Domovská stránka | ETF.

⁴¹ [Construction](#) (Stavebníctvo).

⁴² <https://build-up.ec.europa.eu/en/bup-skills?etrans=sk>.

⁴³ Realizované prostredníctvom programu Horizont Európa.

⁴⁴ [Tools and resources](#) (Nástroje a zdroje) – Nový európsky Bauhaus – Európska únia.

a odolnosti v oblasti vody tým, že bude **podporovať podniky a zainteresované strany pri prechode na nové udržateľné postupy**, napr. v oblasti módy prostredníctvom programu NEB Fashion Shift (EIT).

EIT bude poskytovať špecializovanú podporu Akadémii NEB posilňovaním výmeny poznatkov medzi projektmi NEB a spúšťaním pilotných projektov inovácií prostredníctvom programu EIT CC, podporovaním a rozširovaním inovácií prostredníctvom spoločenstva EIT „cesta NEB“⁴⁵ a ponúkaním predbežnej akceleračnej cesty začínajúcim inovátorom prostredníctvom programu EIT Jumpstarter⁴⁶. Komisia a jej partneri budú podporovať kapacity a prístup k financovaniu, najmä pre malých aktérov, a možnosti financovania prispôsobené miestnym potrebám⁴⁷. Budú vychádzať z existujúcich osvedčených postupov s cieľom **prilákať súkromné financovanie** a vytvoria **inovatívne modely riadenia a financovania**. Investičná podpora vrátane spájania projektov s potenciálnymi investormi sa bude podporovať aj prostredníctvom novej **celoeurópskej investičnej platformy pre cenovo dostupné a udržateľné bývanie**, ktorú tvorí skupina EIB, národné podporné banky, Rozvojová banka Rady Európy (CEB), Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR) a ďalšie finančné inštitúcie.

Prostredníctvom Akadémie NEB Komisia a jej partneri:

- **budú podporovať zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu v odvetví stavebníctva a jeho hodnotovom reťazci** s cieľom urýchliť prechod na regeneratívnejší a obehovejší systém využívania materiálov,
- **spustia pilotné projekty inovácií a odbornej prípravy, ako je napríklad NEB Fashion Shift**, s cieľom pomôcť MSP v oblasti módy rozvíjať obehové stratégie a presadiť sa na nových trhoch,
- **podporia prieskumnú akciu pre možný spoločný európsky diplom NEB** s cieľom rozvíjať na univerzitnej úrovni transdisciplinárne kompetencie v oblasti architektúry, dizajnu, udržateľného inžinierstva a umenia, ktoré sú relevantné pre NEB,
- **budú budovať a vytvárať partnerstvá medzi univerzitami a podnikmi** s cieľom rozvíjať zručnosti a kompetencie v odvetviach súvisiacich s NEB (napr. pracovná sila a budúci podnikatelia),
- **posilnia úlohu NEB ako priestoru pre hraničný výskum**, a to aj prostredníctvom podpory vedeckých publikácií a akademických stretnutí o postupoch a koncepciách NEB,
- **vypracujú ukazovatele a usmernenia na posúdenie účinkov iniciatív vedených komunitou**, ktoré spájajú udržateľnosť, inklúziu a kvalitu,
- **vypracujú digitálny katalóg osvedčených postupov a koncepcií NEB v oblasti cenovo dostupného a odolného bývania** v synergii s pilotným projektom NEB o mestách s cieľom informovať miestne orgány, podniky a odborníkov o najmodernejších riešeniach,
- **v synergii s Európskou platformou pre investície a na základe investičných usmernení NEB zlepšia prístup menších aktérov k financovaniu prostredníctvom poradenského centra NEB**, a to aj spoluprácou s filantropickými združeniami, a popri tomto centre vytvoria **investičný akcelerátor NEB** s cieľom prilákať a uľahčiť súkromné, verejné

⁴⁵ Pozri dokument *EIT Community NEB: Impact Report 2025* (Spoločenstvo EIT pre NEB: správa o vplyve za rok 2025).

⁴⁶ EIT Jumpstarter.

⁴⁷ Napríklad prostredníctvom platformy BlueInvest a nástroja Akcelerátor Európskej rady pre inovácie (EIC).

a kombinované financovanie a rozvoj inovačných obchodných modelov založených na hodnotách a zásadách NEB.

3.3 Financovanie a riadenie

V priebehu piatich rokov bolo podporených už viac ako 700 projektov. V rámci viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2021 – 2027 bolo na NEB vyčlenených 1,4 miliardy EUR, pričom väčšina finančných prostriedkov pochádza z politiky súdržnosti (viac ako 840 miliónov EUR) a programu Horizont Európa (viac ako 530 miliónov EUR). NEB má teraz svoj vôbec prvý viacročný nástroj financovania, ktorý je zakotvený v programe Horizont Európa: **nástroj NEB** na obdobie od roku 2025 do roku 2027⁴⁸. Pozostáva z dvoch zložiek: zložky výskumu a inovácií⁴⁹, s orientačným rozpočtom približne 120 miliónov EUR ročne na vývoj a demonštráciu nových riešení; a zložky zavádzania do praxe na vykonávanie a rozširovanie úspešných príkladov a inovácií NEB, pričom sa očakáva, že z rôznych programov EÚ, ako aj z vnútroštátneho a zo súkromného financovania sa získa rovnaká suma. **Komisia sa bude spolu s členskými štátmi usilovať o optimalizáciu využívania, synergie a komplementárnosti financovania EÚ** na rôznych úrovniach verejnej správy⁵⁰ a o zlepšenie prístupu k financovaniu, najmä malých aktérov. Komisia bude najmä naďalej povzbudzovať členské štáty a regióny, aby **začlenili hodnoty a zásady NEB do vykonávania politiky súdržnosti** a iných stratégií a politík týkajúcich sa zastavaného prostredia, a to aj prostredníctvom **vytvorenia jedného vlajkového projektu NEB v každom členskom štáte**. V spolupráci s členskými štátmi sa Komisia bude snažiť diverzifikovať možnosti financovania, najmä s cieľom zvýšiť podporu iniciatív na miestnej úrovni. Komisia takisto vyzýva spoluzákonnodarcov, aby podporili jej návrhy týkajúce sa **budúceho VFR a umožnili tak kontinuitu financovania nástroja NEB po roku 2027**⁵¹.

Optimálne využívanie financovania EÚ si vyžaduje silnú úlohu členských štátov, ktoré by mali pôsobiť ako most medzi miestnymi aktérmi a zabezpečiť ich prístup k financovaniu, ale aj maximalizovať koordináciu a súdržnosť medzi nástrojmi financovania a politikami. **Členské štáty určili v roku 2021 národné kontaktné miesta NEB**. Odvtedy zohrávajú kľúčovú úlohu pri vykonávaní NEB na národnej a miestnej úrovni. Zriadením nástroja NEB boli vytvorené dve ďalšie siete: národné kontaktné miesta NEB pre výskum a inovácie⁵², ako aj špecializovaná sieť riadiacich orgánov a iných príslušných orgánov na podporu investícií NEB v programoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027⁵³.

Napriek dosiahnutému pokroku väčšine členských štátov chýba model a zdroje pre skutočne holistické viacúrovňové a medzisektorové riadenie NEB, čo vedie k nevyužitiu príležitostí pre zainteresované strany a miestne orgány. **Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi nanovo vymedzí úlohy národných kontaktných miest NEB a poskytne podporu**

⁴⁸ Pozri [plán nástroja NEB na roky 2025 – 2027](#).

⁴⁹ Zložka výskumu a inovácií má orientačný rozpočet približne 120 miliónov EUR ročne, ktorý sa plní v pracovných programoch Horizont Európa na roky 2025 – 2027.

⁵⁰ A to aj na základe osvedčených postupov, ako napríklad [THRIVE | Southern Regional Assembly](#), alebo poskytnutia prostriedkov z Fondu na spravodlivú transformáciu na podporu klimaticky neutrálnej transformácie priemyslu v uhoľnom regióne Sasko-Anhaltsko.

⁵¹ [Commission proposals on the Multi-annual Financial Framework 2028-2035](#) (Návrhy Komisie týkajúce sa viacročného finančného rámca na roky 2028 – 2035).

⁵² [Národné kontaktné miesta pre výskum a inovácie](#) podporujú vykonávanie zložky výskumu a inovácií nástroja NEB v rámci programu Horizont Európa.

⁵³ [Komunita NEB Peer2Peer \(P2P\)](#).

prostredníctvom budovania kapacít a možností financovania, čím sa posilní aj ich spolupráca s riadiacimi orgánmi, napríklad s komunitou NEB P2P. Komisia vydala návrh odporúčania Rady s cieľom **posilniť postavenie členských štátov ako kľúčových aktérov pri riadení NEB a zabezpečiť, aby NEB fungoval** od úrovne štvrtí až po európsku úroveň. Pri jeho vykonávaní sa musí rešpektovať subsidiarita a národné špecifiká, aby mohli členské štáty, regióny a miestne orgány prispôbiť NEB svojim environmentálnym, kultúrnym a sociálnym podmienkam. NEB preto posilňuje ústrednú úlohu členských štátov pri koncipovaní a riadení prístupov, v ktorých sa premietajú vnútroštátne priority, štruktúry riadenia a miestne potreby, čím sa zabezpečuje, že úroveň EÚ podporuje a dopĺňa, ale nenahrádza vnútroštátne politické rozhodnutia. **Európsky semester, ako aj nová Aliancia EÚ pre bývanie** budú okrem toho podporovať členské štáty pri prijímaní holistických prístupov, v ktorých sa spája udržateľnosť, cenová dostupnosť a kvalita bývania.

Komisia:

- poskytne jednoduché vyhľadávanie a **prehľad o možnostiach financovania súvisiacich s NEB v rámci programov EÚ**, a to aj na Portáli EÚ pre financovanie a ponuky⁵⁴ a prostredníctvom platformy miest EÚ,
- poskytne priamu **podporu prispôbenú národným a regionálnym orgánom** pri začleňovaní hodnôt a zásad NEB do programov politiky súdržnosti a bude spolupracovať s **EIB/JASPERS**⁵⁵ na vývoji ďalších nástrojov na posudzovanie a budovanie kapacít,
- podporí **budovanie kapacít verejnej správy a zainteresovaných strán** prostredníctvom partnerského učenia a výmeny osvedčených postupov vrátane aktivít, ako sú Životné priestory⁵⁶, na propagáciu vysokokvalitnej architektúry a zastavaného prostredia pre všetkých,
- poskytne **financovanie národným kontaktným miestam NEB a národným kontaktným miestam NEB pre výskum a inovácie** na posilnenie ich kapacít a spolupráce.

3.4 Medzinárodný rozmer

Mestá a štvrte na celom svete čelia rovnakým výzvam ako Európa, teda klimatickým vplyvom, nedostatku vody, demografickým zmenám a bytovej kríze. V niektorých prípadoch, ako napríklad v krajinách globálneho Juhu, môžu byť tieto výzvy dramatické a viesť k migrácii alebo dokonca ku konfliktom. **NEB má potenciál priniesť integrované riešenia za hranice Európy**, ale aj poučiť sa a prostredníctvom medzinárodných postupov a úspešných príkladov inšpirovať európske štvrte.

NEB môže zohrávať **dôležitú úlohu v procese rozširovania EÚ** prostredníctvom podpory udržateľného miestneho rozvoja, zachovania kultúrneho dedičstva, inovačných riešení pre zelenú a digitálnu transformáciu a integrácie sociálnych, hospodárskych a kultúrnych hodnôt. Kandidátskym krajinám môže poskytnúť platformu na výmenu osvedčených postupov, odborných znalostí, zdrojov a sietí a na spoluprácu s členskými štátmi EÚ na spoločných projektoch. Od roku 2022 NEB osobitne podporuje **zelenú obnovu a participatívnu rekonštrukciu Ukrajiny** prostredníctvom inovačných projektov, ako je obehová obnova panelových domov v Černihive, iniciatívy udržateľného využívania pôdy a zelená obnova

⁵⁴ Na základe „vlajky NEB“, ktoré sa v súčasnosti používa v programe Horizont Európa.

⁵⁵ Spoločná pomoc na podporu projektov v európskych regiónoch.

⁵⁶ *Living Spaces – Culture and Creativity* (Životné priestory – kultúra a tvorivosť).

miest v oblasti Čierneho mora⁵⁷. Cieľom NEB je zabezpečiť, aby bola obnova Ukrajiny udržateľná, inovačná a inkluzívna, a to prostredníctvom využívania partnerstiev a zdrojov, ako sú komunita NEB, osobitné usmernenia a technická pomoc.

Iniciatívy NEB takisto inšpirovali dialóg a opatrenia v iných krajinách mimo EÚ, najmä v Japonsku, Brazílii a Mexiku. Komisia bude naďalej rozširovať svoju medzinárodnú sieť a podporovať ďalšiu spoluprácu medzi zainteresovanými medzinárodnými odborníkmi, občanmi a vládami s cieľom diskutovať a spoločne koncipovať globálne riešenia inšpirované NEB. **Svetová výstava v Osake v roku 2025** bola pre EÚ príležitosťou predstaviť NEB svetu, nadviazať kontakty s odborníkmi na celom svete a začať osobitný **dialóg medzi EÚ a Japonskom o NEB**. Komisia rozšíri tieto príležitosti a využije aj zviditeľnenie, ktoré ponúkajú **Festivaly NEB, na prezentáciu medzinárodných osvedčených postupov a svedectiev**.

Komisia:

- **podporí rekonštrukciu a obnovu miest na Ukrajine**, a to presadzovaním cenovo dostupného a udržateľného kvalitného dizajnu prostredníctvom miestnych a replikovateľných projektov pre školy, nemocnice a kultúrne dedičstvo, ako aj podporením vytvorenia **centra Akadémie NEB** a začlenením hodnôt NEB do príslušných právnych predpisov a rekonštrukčných činností, a to najmä pomocou programu EU4Reconstruction⁵⁸ a miestnych digitálnych dvojčiat pre rekonštrukciu⁵⁹,
- s podporou delegácií EÚ rozšíri medzinárodný okruh členov komunity NEB prostredníctvom **miestnych sietí NEB v tretích krajinách a vytvorením centier Akadémie NEB**, najmä v Japonsku a Brazílii,
- podporí rozširovanie EÚ poskytovaním financovania, budovaním kapacít a technickej pomoci na **iniciovanie projektov a iniciatív NEB v kandidátskych krajinách**,
- spustí **medzinárodnú zložku súťaže o ceny Nového európskeho Bauhausu** s cieľom prezentovať a odmeňovať medzinárodné projekty, v ktorých sa premietajú hodnoty NEB,
- podporí **medzinárodnú spoluprácu v oblasti kvalitnej architektúry** prostredníctvom Davoskej aliancie pre Baukultur⁶⁰.

4. ZÁVERY A ĎALŠIE KROKY

NEB od svojho vzniku v roku 2020 vyvolal nadšenie, kreativitu a účasť v celej Európe i mimo nej. Posilňovaním inovácií, zručností a priemyselnej sily bude NEB podporovať konkurencieschopnejšiu a odolnejšiu Európu založenú na vysokokvalitných cenovo dostupných riešeniach a spoločnej zodpovednosti na všetkých úrovniach riadenia. Ďalším kľúčovým krokom bude **ďalšia mobilizácia príslušných aktérov a sietí** na viacerých úrovniach riadenia, v rôznych oblastiach politiky a hospodárskych odvetviach s cieľom podporiť plný potenciál iniciatívy. **Odborníci, výskumní pracovníci, orgány, zástupcovia**

⁵⁷ Tieto projekty boli financované z programov LIFE, Horizont Európa a Interreg.

⁵⁸ Na miestnej úrovni bude projekt spolupracovať s približne 50 stredne veľkými „vlajkovými“ obcami na príprave a riadení investícií do rekonštrukcie, do ktorých sa premieta prístup „obnova k lepšiemu“ a hodnoty NEB.

⁵⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/news/digital-twin-reconstruction-ukraine>.

⁶⁰ *Davos Baukultur Alliance* (Davoská aliancia pre Baukultur).

občianskej spoločnosti a podniky sa vyzývajú, aby sa pripojili ku komunite NEB a spolupracovali na spoluprotvorbe a rozširovaní inováčných riešení na podporu obnovy štvrtí a prechodu na čistú energiu.

Európska komisia počíta so spoluprácou Európskeho parlamentu, Rady EÚ, Európskeho výboru regiónov a Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru pri zvyšovaní povedomia a propagácii NEB a súvisiacich príležitostí v ich volebných obvodocho, pri **zapájaní občianskej spoločnosti, umelcov, miestnych orgánov, podnikov a vedcov a pri spoločnom využívaní dostupných zdrojov**. Bude stavať na silných stránkach svojej rozvíjajúcej sa komunity a šíriť svoje osvedčené postupy. Krajiny mimo EÚ, zainteresované medzinárodné organizácie a siete sa takisto vyzývajú, aby šíрили a podporovali hodnoty a zásady NEB a presadzovali participatívne, spoločne koncipované projekty a iniciatívy.

Komisia vyzýva najmä Radu, aby prerokovala a prijala návrh **odporúčania Rady, ktorý je pripojený k tomuto oznámeniu**, a to v snahe posilniť medziodvetvové úsilie v jednotlivých krajinách a zabezpečiť, aby sa NEB stal funkčným a zohľadnil sa v príslušných národných, regionálnych a miestnych iniciatívach a financovaní.